

АЙЗЪК АЗИМОВ НЕКРОЛОГ

Превод от английски: [Неизвестен], 1973

chitanka.info

Срамно ми е да си призная, че замисълът на този разказ възникна у мен в минутата, когато четях във вестник „Ню Йорк таймс“ некролога на мой другар по перо, който се занимаваше с научна фантастика. Четях и си мислех: нима и моят некролог, когато се появи, ще бъде толкова дълъг? От тази мисъл до моя разказ имаше само една крачка...

Айзък Азимов

Съпругът ми Ланселот има навика да чете вестник, когато закусва. Той се приближава до масата и първото, което виждам, е изразът на постоянна скука и леко объркване върху неговото слабо и занесено лице. Той никога не поздравява. Вестникът предвидливо е разгърнат, чакайки го върху масата, и след миг неговото лице изчезва.

След това по време на цялата закуска виждам само неговата ръка, която се подава от вестника, за да вземе от мен втора чашка кафе, в която изсипвам една лъжичка захар. Точно една — ни повече, ни по-малко. В противен случай той ще ме изпепели със своя поглед.

Всичко това отдавна не ме вълнува. Около масата най-малкото цари мир и съм благодарна за това.

Но тази сутрин спокойствието беше нарушено. Неочаквано и необяснимо Ланселот избухна в следната реч:

— Господи! Тоя пън Пол Фарбър, а? Хвърлил петалата!

Не можах веднага да съобразя за кого говори. Веднъж Ланселот беше споменал това име и, струва ми се, това беше някой от тяхната компания. Също физик и ако се съди по това, как го атестираше моят съпруг, твърде известен. Във всеки случай от тези, които бяха успели да постигнат успех, нещо твърде далечно от моя съпруг.

Хвърляйки вестника, той впи в мене злобния си поглед.

— Ама не, ти само прочети какво са надрусали там! — изръмжа той. — Можеш да си помислиш, че някакъв втори Айнщайн е отишъл на небето. И всичко това, защото този глупак хванал лъчева болест.

Ланселот стана и излезе от стаята, без да дояде яйцето и без да се докосне до второто чашка кафе.

Въздъгнах. И какво ми оставаше да направя?

От само себе си се разбира, че истинското име на мъжа ми не е Ланселот Стъбинз: промених името му и някои подробности, за да се избягнат някои усложнения. Там е работата обаче, че ако бих казала истинското име на моя съпруг, то въпреки всичко не би ви казало нищо.

Ланселот притежаваше поразяваща способност да си остава неизвестен. Това направо беше някакъв талант — у никого да не предизвикваш какъвто и да е интерес към себе си. Всички негови открития вече бяха открити от някого преди него. А ако и да му се удаваше да открие нещо ново, то винаги някой друг в същото време създаваше нещо по-забележително и за Ланселот никой не споменаваше. На конгресите неговите доклади не се слушаха от никого, тъй като именно в тази минута в съседната аудитория някой правеше по-важно съобщение.

Всичко това не можеше да не повлияе на моя мъж. Той стона друг човек.

Преди 25 години, когато се оженихме, той беше младо момче, и то както трябва. Бляскава партия. Самостоятелен човек, току-що получил наследство и като добавка вече оформен учен, нелишен от честолюбие, енергичен, даващ големи надежди. Аз също, според мен, не бях грозна. Само че от цялата моя красота вече нищо не е останало. А ето че моята затвореност, моята пълна неспособност да завоювам успех в обществото, както това се полага на жената на млад и многообещаващ научен деец — всичко това си остана. Може би с това участие можеше да се обясни обстоятелството, че Ланселот беше такъв некъсметлия. Ако би имал друга жена, той би светил поне с нейната отразена светлина.

Дали той беше разбрал това в края на краищата? И дали не поради това беше охладнял към мене след първите щастливи години на нашия брак? От тази мисъл честичко ми ставаше неприятно и засипвах себе си с упреци.

Но понякога си мисля, че вината за всичко носеше неговото тщеславие — тщеславие, което терзаше Ланселот толкова по-силно, колкото по-малко можеше да го утоли. Той си подаде оставката в университета и си построи собствена лаборатория далеч от града. Казваше, че иска да се наслаждава на чистия въздух по-далеч от хората.

Паричните въпроси не го тревожеха. Правителството не жалеше средства за физиката и поради това той винаги можеше да получи толкова, колкото му е необходимо. Към това той без всякаква мярка изразходваше и нашите собствени спестявания.

Мъчех се да го отрезвя: „Слушай, Ланселот — казвах му аз. — Ние в края на краищата не сме бедни хора. Никой не те е гонил от университета. Защо е всичко това? Деца и спокоен живот е всичко, което е необходимо за мене.“

Но той сякаш беше заслепен от огъня на честолюбието, който го изгаряше. В отговор той злобно ми отвръщаше: „Има неща много по-важни! Мене трябва да ме признаят! Те са длъжни в края на краищата да разберат кой съм аз всъщност. Аз... аз съм велик изобретател!“

Тогава той още не се решаваше да нарича себе си гений.

И какво от това? Както и преди, не му вървеше. В лабораторията кипеше работа. За луди пари той нае най-добри помощници. Сам се трудеше като вол. А полза никаква.

Аз още се надявах, че той все пак ще се опомни и ние ще се върнем в града и ще заживеем тихо и мирно. Напразни надежди. Едва оправяйки се от поредното поражение, той отново се хвърляше в бой да щурмува бастионите на славата. Всеки път той се запалваше от нова надежда и всеки път съдбата го захвърляше в калта.

Едва тогава той си спомняше за моето съществуване. Своите обиди той уталожваше чрез мене. Аз не съм много смела жена, но и на мене в края на краищата ми стана ясно, че трябва да се разделим.

Трябва, но...

През тази последна година Ланселот се готвеше за ново сражение. Разбрах, че то ще бъде последното. В него се появи нещо ново, непознато за мене — някаква трескава напрегнатост. Понякога той си говореше сам и ни в клин, ни в ръкав се смееше с късо хихикане. По цели дни не взимаше в устата си нито троха и по цели нощи не спеше. Стигна се дотам, че той криеше през нощта в спалнята

ни лабораторните дневници, сякаш се страхуваше, че ще го ограбят собствените му сътрудници.

А аз бях убедена, че и той замисъл е обречен на провал. Но сега той беше вече на такава възраст, когато човек трябва да разбере, че това е последният му залог. Какво пък, нека си опита щастиято. Ще си счупи за последен път главата и ще захвърли всичко по дяволите. Въоръжих се с търпение и започнах да чакам.

Именно тогава стана тази история с некролога, който той прочете във вестника. Забравих да кажа, че веднъж ние вече имахме подобен случай. Тогава не издържах и му изтърсих нещо от рода на това, че сигурно в най-лошия случай него ще го похвалят в собствения му некролог.

Разбира се, на мен ми е ясно, че това не е нещо много остроумно, но тогава ми се искаше да го отвлека и да му попреча да потъне в усещането за пълна безизходност, което го правеше абсолютно непоносим. А може би, без самата да разбирам, бях затаила към него злоба. Честно казано, не зная.

Каквото и да беше, чувайки думите ми, той цял изтръпна. Бодливите му вежди надвиснаха над дълбоко хлътналите му очи: рязко обръщайки се към мене, той изкрещя с пронизителен фалцет:

— Но нали аз няма да мога да прочета своя некролог! Аз дори от това съм лишен!

И се изплю. Изплю се в лицето ми.

Избягах в своята стая.

Той така и не ми се извини; няколко дни наред се мъчех да не се срещнем, но след това малко по малко взаимоотношенията ни се възстановиха така безрадостно, както и преди. Никой от нас не спомена повече за този инцидент. И изведнъж отново некролог и в този миг на мен ми стана ясно, че това е последната капка, че във веригата на неговите неуспехи е настъпила някаква кулминация.

Кризата се приближаваше, аз чувствавах това и не знаех дали да се страхувам, или радвам. Нямахше какво да губя: всяка промяна би могла да бъде само нещо по-добро.

Преди обед той влезе в стаята, където седях с някакво ръкоделие — само за да се занимавам с нещо — и следях с края на очите си

телевизионното предаване отново с единствената цел да заемам с нещо своя мозък.

Той изтърси:

— Ти трябва да ми помогнеш.

Бяха изминали вече двадесет години, ако не и повече, от времето, в което той за последен път се беше обръщал към мене с подобна молба, и сърцето ми се сви. Видях, че е възбуден до крайност. Върху бузите му, винаги бледи, се беше появила червенина. Промърморих:

— С удоволствие, стига да мога...

— Ще можеш. Изпратих помощниците си за един месец в отпуска. От събота няма да ги има. Ще работим в лабораторията заедно. Имай това предвид и през следващата седмица не се ангажирай с нищо друго.

— Но... Ланселот — бях напълно объркана, — как бих могла да ти помогна, след като нищо не разбирам от всичко това.

— Знам — каза той презрително, — ти и не трябва да разбираш. Ще правиш само онова, което ти кажа, и това е всичко. Аз, знаеш ли... пооткрих нещо... И това ще ми позволи...

— Ох, Ланселот! — изтръгна се от мене. — Колко пъти вече съм слушала това.

— Слушай ме, глупава главо, и се опитай поне един път да се държиш като възрастен човек. Да, открих. Но този път вече никой няма да ме изпревари, защото идеята на моето откритие надхвърля всякакво въображение. В целия свят нито един физик, дори имайки седем педи чело, никога няма да успее да измисли нещо подобно. За такова нещо е необходимо да се смени най-малко едно поколение... С една дума, ако светът научи за моите трудове, би трябвало да ме признаят за най-велик учен на всички времена.

— Много се радвам, поздравявам те, Ланселот.

— Казах — *би трябвало*. Могат и да не ме признаят. В научния свят заслугите се разпределят твърде несправедливо и аз изпитах това на собствената си кожа... Само че този път вече няма да бъда такъв глупак. И ще ги надцакам! Ще позадържа моето откритие. Иначе току-виж някой се присъединил. И ще се свърши с това, че моето име ще плесенясва в някакъв незначителен учебник по история на науката, а истинската слава ще се падне на всички тези млади и предишни.

Той повече не можеше да се сдържа. Сякаш щеше да се пръсне. И сега, когато за осъществяването на неговия замисъл оставаха само три дни, той реши, че пред такова нищожество като мен може да се разкрие без всякакви опасения.

Той продължаваше:

— Ще поднеса своето откритие така, че цялото човечество ще ахне. Виж, тогава на никого няма да му хрумне в главата да споменава за други — всичко ще говори само за мен.

Това вече беше прекалено. Изплаших се: а ако отново го очаква ново разочарование? Та нали тогава той окончателно ще се побърка.

— Скъпи — казах аз, — защо е това бързане? Нека малко да почакаме. Ти си работил твърде много, почини си. Вземи си отпуска. Бихме могли да отидем до Европа. Тъкмо се сетих да ти кажа, че отдавна се готвя...

Той тропна с крак.

— Ех, ще престанеш ли най-накрая със своето идиотско бърборене?! В събота ще дойдеш с мен в лабораторията. Ясно ли е?

През целите тези три нощи не затворих очи. Никога досега той не е бил такъв, не е имало в него такова ожесточение. Може би той наистина се беше побъркал? Какво беше замислил? Добре щеше да бъде, ако върху мене би осъществил някакъв безумен експеримент. Но може би щеше направо да ме убие.

За какво ли само не премислих през тези мрачни, пълни с ужас нощи. Искаше ми се да повикам полиция, имах желание да избягам — с една дума, сама не зная какво.

Но разсъмваше и се успокоявах. Не, той не беше умопобъркан и не беше способен на насилие. Даже когато ме заплю, и това всъщност беше чисто символичен акт. Въобще той никога не беше се осмелил да посегне на мен. И отново чаках.

Настъпи съботата. Аз покорно, като на заклание, тръгнах срещу неизвестността. Заедно ние мълчаливо крачехме по пътеката, водеща от къщи към лабораторията.

Само изгледът на лабораторията всели в мене ужас. Когато се приближихме до нея, краката ми се подкосиха, но Ланселот, забелязвайки моето смущение, изръмжа: „Та престани да се озърташ,

никой няма да те пипне. Твоята работа е да изпълняваш моите указания и да гледаш, каквото ти кажа.“

— Да, мили...

На вратата висеше кофар. Той го отвори и се озовахме в тясна стаичка, плътно натъпкана със странни прибори, от които във всички страни се отклоняваха проводници.

— Е, да започнем — каза той. — Виждаш ли, ето този стоманен тигел?

— Да, мили. — Това беше висок и тесен съд с дебели стени, тук-там покрити с ръжда. Върху него беше поставена телена мрежа.

Мъжът ми ме заведе до тигела и видях, че там има една бяла мишка. С предните си лапички тя се опираше в стената, мъчейки се да промуши муцунката си през отворите на телената мрежа, и трепереше — или от страх, или от любопитство.

Аз се отдръпнах. Все пак неприятно е неочаквано да видиш мишка.

Ланселот промърмори:

— Че тя няма да те ухапе... Добре, сега се отдръпни и гледай какво правя.

Всичките ми страхове се върнаха отново. Ужасена очаквах, че всеки момент отнякъде ще излезе стоманено чудовище и ще ме смачка или ще гръмне светкавица, която ще ме превърне в купчинка пепел... Замижах.

Но нищо особено не настъпи поне с мене. Нещо запращя, сякаш се мъчеха да разпалят влажен фитил, и след това чух гласа на Ланселот: „Ехей, събуди се!“

Отворих очи. Ланселот ме гледаше. Той цял сияеше.

— Е, как ти се струва?

Без да разбирам нищо, аз се озъртах безпомощно наоколо.

— Глупаче — каза той. — Та това е направо под носа ти.

Едва сега забелязах, че до тигела стои друг, точно същият. Преди го нямаше.

— Ти имаш предвид втория тигел? — запитах аз.

— Това съвсем не е втори, а двойник на първия. Абсолютно копие чак до последния атом. Разгледай го внимателно. Дори ръждивите петна са едни и същи.

— Ти си направил от единия два?

— Ами да. Само че по съвсем необикновен начин. Виждаш ли, за да се създаде отново материя, е необходимо да се изразходва колосално количество енергия. Например ако искаш да удвоиш един грам вещество, то дори при най-съвършената технология ще ти се наложи да разцепиш напълно не по-малко от сто грама уран. И така аз открих, че материя може да се създава с нищожен разход енергия и трябва само да умееш да я използваш. А за целта е необходимо да удвояваш обекта не в сегашно време, а в бъдеще, в някаква негова точка. Целият фокус, моя... е... моя скъпа, се състои в това, че създавайки подобен дубликат и пренасяйки го от бъдещето в настоящето, точно с това получавам ефект на придвижване във времето!

Можете да си представите колко огромно беше неговото въодушевление, щом като обръщайки се към мене, той употреби толкова прочувствен епитет.

— Да, това е забележително. — Аз наистина бях потресена. — Кажи ми... мишката също ли се е върнала?

Този път отговор не последва. Надзърнах във втория тигел. В този миг сякаш някой ме удари с юмрук в гърдите. Мишката лежеше на мястото си. Но тя беше мъртва.

Ланселот леко се изчерви.

— В това отношение имам задръжка — промърмори той. Разбираш ли, аз мога да връщам назад жива материя, но тя, кой знае защо, се оказва мъртва.

— Колко досадно! А защо?

— Засега не е ясно. Убеден съм, че обектът се копира съвършено точно дори при запазване на цялата му микроструктура. Това се доказва от аутопсии.

— Но ти би могъл да запиташ... — сепнах се. Той метна към мене враждебен поглед. Дяволът ме беше дръпнал за езика да заговоря за това. Аз вече добре знаех, че е достатъчно той да покани някого за помощник и славата непременно се падне на другиго.

С горчива усмивка той проговори:

— За някои работи аз вече питах. Моите мишки бяха аутопсирани от опитен биолог. Той нищо не откри. Разбира се, никой не знае откъде са се взели тези животни. Постарах се своевременно да взема обратно материала... Току-виж появили се някакви подозрения.

Господи! — възкликна той. — Та нали дори моите асистенти не подозират за нищо!

— Но защо ти е необходимо да държиш всичко това в тайна?

— Защо? Защото аз не мога да връщам мишките живи. Очевидно настъпва някакво нищожно молекулярно изместване. Така че ако аз публикувам сега своите резултати, то ще се намери някой друг, който ще измисли начин за предотвратяване на това изместване. Ще направи някакво нищожно усъвършенствуване на моето откритие, но в резултат ще успее да върне жив човек, който ще достави информация за бъдещето. И славата отново ще ми избяга!

Той беше прав. Сигурно биха се намерили негови последователи. И тогава моето мъжле вече не би могло да разчита на никакво признание; не биха му помогнали никакви заслуги. Това е вече сигурно.

— М-да — промърмори той, обръщайки се по-скоро към себе си, отколкото към мене. — И независимо от това аз не мога повече да чакам. Тази история трябва да се обнародва, но така, че изобретението завинаги да бъде свързано с моето име. Разбираш ли, тук е нужна сензация. Всяко споменаване на пътешествия във времето трябва да предизвика в паметта на хората появата на моето име, който и да е работил след това върху моето откритие. И така, ето аз... съм подготвил такава сензация. Ти също трябва да участвуваш в нея.

— Аз! Но в качеството на какво?

— В качеството на моя вдовица.

— Ланселот! — хванах го за ръката. — О, боже... Какво си намислил?

Той студено се отдръпна.

— Успокой се. Не се готвя да убивам сам себе си. Ще прекарам три дни в бъдещето и ще се върна.

— Но ти ще умреш!

— Ще умра не аз, а моят двойник. Моето истинско „аз“ ще живее, както и преди. Ето, като тази мишка.

Той погледна часовника си.

— Аха. Ето. Остават три секунди. Наблюдавай втория тигел.

В този момент отново се раздаде шипене и пред очите ми контейнерът с мъртвата мишка изчезна, сякаш никога не е и бил.

— Къде се дяна той?

— Никъде — каза Ланселот. — Та това е копие. Ние го създадохме в определена точка от бъдещето, сега този момент настана и тя преспокойно завърши своето съществуване. А първата мишка, която послужи за оригинал, е жива и здрава. Същото ще настъпи и с мен. Моето копие ще се върне мъртво. Оригиналът, т.е. самият аз, ще продължа да живея. След това ще изминат три дни и ще настъпи нулевият момент, моето мъртво копие ще изчезне, оригиналът както си е живял, така ще продължи да живее. Нима не е ясно?

— Ясно е. Но все пак е рисковано.

— Откъде го измисли? Ти само си представи: намират моя труп и лекарят потвърждава, че съм мъртъв. За смъртта ми съобщават във вестниците, подготвя се панихида и всичко останало. Изведнъж се появявам жив и невредим и разказвам за всичко! След подобно нещо аз вече няма да бъде просто физикът, който е открил начин за придвижване във времето. Ще бъде човек, който е възкръснал от мъртвите! За мен ще заговори целият свят. Ланселот Стъбинз и пътешествията във времето ще станат понятия, неотделими едно от друго. Никой няма да посмее да ги раздели.

— Ланселот — казах аз тихо, — а защо, защо ние да не можем просто да съобщим за твоето откритие? Защо са тези усложнения? Ти и така ще станеш знаменит, и тогава... ние бихме могли да се върнем в града...

— Млъкни! И прави каквото ти се казва.

Не знам кога той беше успял да измисли целия този план и каква роля беше изиграл за него този вестникарски некролог, но аз очевидно бях недоценила умствените способности на своя мъж. Макар той да беше феноменален неудачник, изобретателността му не можеше да се отрича.

Той предвидливо беше съобщил на своите сътрудници, че има намерение в тяхно отсъствие да извърши някои химически експерименти. Сътрудниците му трябваше да потвърдят, че той наистина е работил с цианови соли и очевидно се е отровил.

— Ти ще подкажеш на полицията веднага да се свърже с моите асистенти. Знаеш къде могат да ги намерят. Не ми е необходимо нито убийство, нито самоубийство — дори никакви подозрения за нещо

такова. Нещастен случай и това е всичко. Най-обикновен, законен нещастен случай. Само колкото може по-скоро да се получи медицинско свидетелство за смъртта и да се публикува във всички вестници.

— Слушай — казах аз, — а какво ще стане, ако те открият жив?

— Глупости! Ако е намерен труп, на кого, дявол да го вземе, ще хрумне да търси жив човек? Аз спокойно ще си стоя в тази стая. Ще взема със себе си запас от сандвичи... а и клозетът е тука.

Той въздъхна:

— Само какво ли ще стане с моето кафе. Още по-неприятно ще бъде, ако миризмата му излиза от стаята. Е, добре, три дни все някак си ще изкарам. Ще издържа на хляб и вода.

Слушах го, напразно мъчейки се да овладее нервните тръпки, които ме обземаха.

— Е, добре, а ако все пак те намерят? Знаеш ли, това също не е лошо: наведнъж двама души — жив и мъртъв.

Мъчех се да подготвя и себе си. За неговата неизбежна, както на мен ми се струваше, неудача.

Той се развика:

— Нищо подобно, това е лошо! Ще се получи евтин фарс. Аз не се готвя да се прославям като герой на анекдоти.

— Малко ли неща могат да се случат — внимателно вметнах аз.

— Само не и с мене!

— Ти винаги така казваш. А после?...

Ланселот побеля от ярост. Зениците му се впиха в мен. Той ме хвана за лакътя и го стисна с такава сила, че едвам не закрепях.

— Само ти, ти всичко можеш да изпортиш! — прохриптя той. — Само посмей! Ако не се държиш така, както трябва, то аз... аз... — той търсеше и не можеше да намери подходящо наказание за мен — ще те унищожа!

Обхваната от ужас, аз се стараех да се освободя, но напразно. Гневът придаде на този кротък човек чудовищна сила.

— Слушай! — проговори той накрая. — Ти винаги си ми носила нещастие. За това съм си виновен аз: не трябваше да се женя за тебе. Това първо. А като второ, трябваше да се разведе с тебе. Времето все не ми стигаше... Но сега, сега съм изправен пред прага на небивал успех. Въпреки тебе! Заклевам ти се, ако и този път ми изпортиш

цялата опера, аз ще те убия. Разбра ли? Ще те убия. В буквалния смисъл на думата.

Не се и съмнявах, че той точно така ще постъпи. Промърморих:

— Добре.

Тогава той ме пусна.

През целия следващ ден той се ровеше в своите апарати.

— Никога не се е случвало да транспортирам повече от сто грама нещо живо — разсеяно ми обясни той.

Помислих си: „Ще се провали. Непременно ще стане нещо не как то трябва.“

На следващата сутрин всичко беше готово. Той регулира приборите така, че на мен ми оставаше само да натисна една малка ръчка. След това той ме застави безброй пъти да включвам и изключвам тази ръчка на празно, без ток.

— Е, какво — повтаряше той, — ясно ли ти е какво трябва да се направи?

— Да, да.

— Включи веднага щом се запали лампичката. Не по-рано!

„Господи, нещо ще се случува“, мислех си аз.

— Да — казах аз на глас.

Ланселот в гумена мушама върху работната си риза зае своето място. Стоеше като вкаменен. Настъпи мълчание.

Лампичката се запали и... помнейки неговите уроци, натиснах малката ръчка, без дори да успея да си помисля какво правя. Секунда по-късно пред мен стояха рамо до рамо два Ланселота, приличащи си като две капки вода, само че вторият беше малко разрошен. Изведнъж вторият омекна и падна.

— Браво! — възкликна живият Ланселот, излизайки от квадрата, който беше нарисован върху пода. — Сега ми помогни. Вземи го за краката.

Порази ме неговата издръжливост. Да видиш собствения си труп, своето безжизнено тяло, пристигнало от по-по-другиденшния ден! А той даже не мигна с око. Подхвана го под мишниците, сякаш вдига торба с картофи.

Хванах се за слепоочията. Виеше ми се свят. Трупът беше още топъл. Повлякохме го по коридора. Измъкнахме го по стълбата и накрая се добрахме до стаята. Там всичко вече беше приготвено. В странно извита реторта бълбукаше разтвор, а наоколо беше отрупано с химически съоръжения.

С една дума, цареше образцов работен безпорядък, който без съмнение беше прецизно премислен. На масата между останалите реактиви се набиваше в очи бурканче с едър надпис „цианкалий“. Наоколо бяха разхвърляни кристалчета отрова.

Ланселот разположи трупа така, че веднага да е ясно как човекът е паднал от масата. Насипа цианкалий по престилката му, върху лявата ръка и няколко кристалчета закрепил на брадичката му.

— Веднага ще им стане ясно — промърмори той.

Накрая огледа стаята с критичен поглед.

— Е, струва ми се, това е всичко. Иди в къщи и позвъни на лекаря. Като даваш обяснение, кажи, че съм се задържал в лабораторията и ти си ми донесла сандвичи. Влязла си и...

Той посочи сандвичите, търкалящи се по пода, счупената чиния, която аз уж бях изпуснала.

— Сега изкарай някоя сълза. Само не прекалявай.

В необходимия момент аз се разплаках и това не ми беше трудно, защото през всичките тези дни бях на границата на истерията. Сега всичко това избухна навън.

Лекарят се държеше точно така, както предсказа Ланселот. Моментално засече бурканчето с цианкалий. Намръщвайки се, процеди:

— Ай-ай-ай! Каква непредпазливост!

— И защо са му позволили да работи сам — гълтах аз сълзите си. — Взел, че изпратил всичките си помощници в отпуска.

— Когато с циановите соли се отнасят както с готварска сол, това винаги свършва лошо. — Лекарят съкрушено поклати глава с менторски вид. — Не се обиждайте, мисис Стъбинз, но съм принуден да извикам полиция. Няма съмнение, че това е нещастен случай, но всяка насилствена смърт изисква полицейско следствие...

— Да, да, разбира се, извикайте ги — подхванах аз. И веднага прехапах езика си: такава бързина би могла да изглежда подозрителна.

Полицията се появи. Съдебният експерт видя на ръката и брадичката на трупа кристалчетата на отровата и гнусливо избъбра нещо. Върху цялата тази компания случилото се не направи никакво впечатление. Те си записаха презимето, името и възрастта. Осведомиха се дали имам намерение да погребя покойния на собствена сметка. Отвърнах „да“ и те си отидоха.

След това започнах да звъня в редакциите на вестниците, свързах се с две издателски агенции и ги помолих, ако се позовават в своите съобщения на полицейския протокол, да не подчертават особено, че мъжът ми се е оказал лош химик. Казах това с тон на убита от мъка съпруга, която не иска върху репутацията на покойния да падне каквато и да е сянка. При това той дори не е химик — прибавих аз. Неговата специалност е ядрената физика. И на това място твърде успешно вмъкнах, че отдавна съм имала предчувствие за някаква заплашваща го беда.

Говорейки така, аз абсолютно точно следвах инструкциите на Ланселот. Всичко се задействува великолепно: те веднага клъвнаха тази стръв. Нещастен случай с атомен физик. Не е ли замесен шпионаж? Ръката на Москва?

Започна нашествието на репортерите. Аз им изнесох портрета на Ланселот от младежките му години и ги разведох из лабораторията. Фотоапаратите щракаха непрекъснато. Но, кой знае защо, никой не запита какво има в стаичката, която е заключена. Изглежда, че просто не я забелязаха.

Снабдих ги с богат материал за жизнения път и научното творчество на покойния. Спомних си няколко забавни случая, които трябваше да покажат, че великият учен в живота си е бил прост и скромнен човек. Ланселот беше подготвил всичко това предварително. Стараех, се колкото мога, но тайната тревога не ме напускаше. Ето, в този момент, мислех си аз, нещо ще се провали. Някаква дреболия ще ме издаде. И, разбира се, виновна ще бъде аз. Какво ще стане тогава с мене? Нали той обеща, че ще ме убие.

Сутринта му занесох вестниците. Ланселот се нахвърли върху тях с алчен блясък в очите. „Ню Йорк таймс“ беше му отделил цяла колонка в ъгъла на първата страница. „Таймс“ не беше се постарал много да заинтригува читателите с неговата кончина; в същия дух се бе откликнал и „Афтърнун пост“. В замяна на това някакво булевардно вестниче беше отпечатало огромно заглавие през цялата си страница: „ТАЙНСТВЕНАТА СМЪРТ НА АТОМНИЯ ФИЗИК“.

Той се заливаше от щастлив смях. Прехвърли всичко от началото до края, а след това започна и да препрочита. Накрая каза:

— Не си отивай. Слушай какво пишат.

— Та аз вече го четох.

Той започна да чете на глас, без да бърза, гълтайки похвалите по свой адрес.

— Е и какво? — каза той, когато всички вестници бяха прочетени. — Отново ли ще кажеш, че нищо няма да стане?

Отвърнах несигурно:

— А какво ще стане, ако полицията се върне и започне да се интересува какво означават думите: „заплашва го беда“?

— Измъкни се с намеци. Кажи, че ти се е присънил лош сън. Докато те се занимават с разследвания, и времето ще мине.

И наистина засега всичко вървеше като по масло. Въпреки това аз все още се страхувах от нещо. Страхувах се да се надявам. Човекът е странно същество: точно когато не може да има никаква надежда, именно тогава той се надява.

Промърморих:

— Кажи ми, Ланселот, ако всичко се свърши добре... и ти станеш знаменит... ние тогава ще можем ли да си починем? Ще се върнем ли в града и ще заживеем ли спокойно, а?

— Идиотка! Нима ти не разбираш, че когато ме признаят, аз просто съм задължен да продължа своето дело! Около мен ще се струпат младежта, моята лаборатория ще се превърне в грандиозен научноизследователски Институт на Времето. Аз ще стана легендарна личност. Най-великите умове ще изглеждат пигмеи редом с мен...

Излъчвайки гърди, Ланселот се взря в пустотата със светец поглед. Той дори се поизправи на пръсти. Изглеждаше сякаш той вижда пред себе си мраморния пиедестал, на който ще го изправят възхитените съвременници.

Въздъгнах. Рушаха се последните ми надежди за мъничко парченце просто човешко щастие.

Поисках от агента на погребалното бюро да постави ковчег с тялото на Ланселот в лабораторията, за да може по-късно да го пренесе направо до Лонд Айлънд във фамилната гробница на семейството Стъбинз. Отказах се от балсамиране, мотивирайки се, че ще го държа в голяма хладилна камера, в която температурата е около нулата.

Заявих, че искам да прекарам тези последни часове около мъжа си и че трябва да пристигнат неговите сътрудници, но всичко това прозвуча според мен неубедително. Върху лицето на агента се появи студено неодобрение. Такива бяха обаче инструкциите, дадени ми от Ланселот.

Когато тялото на Ланселот, парадно подредено в открития ковчег, беше поставено на видно място, отидох да навестя живия Ланселот.

— Знаеш ли — казах му аз, — погребалният агент е недоволен. Той очевидно подозира нещо.

— Да върви по дяволите — благодушно отвърна Ланселот.

— Да, но...

— Нека си бъде подозрителен колкото си иска. От какво се вълнуваш? Остава да чакаме само един ден. За толкова време нищо няма да се промени. А утре сутринта тялото ще изчезне... т.е. трябва да изчезне.

— Ти мислиш, че то може и да не изчезне?

Така си и знаех. Така си и знаех!

— Малко ли неща могат да се случат. Може да стане малка задръжка... Или, напротив, малко по-рано. Та на мен още не ми се е налагало да прехвърлям такива масивни обекти и съвсем не съм сигурен доколко точни в това отношение са моите формули. Именно поради това реших да оставя тялото тук.

— Напразно. В моргата то би изчезнало най-малкото в присъствието на свидетели.

— Ти мислиш, че тук биха могли да заподозрат измама?

— Разбира се.

Тази мисъл го развесели.

— Виж ти! Ще започнат да говорят: защо е отпратил асистентите си? Къде след това се е скрил трупът? И въобще как той се е изхитрил да се отрови, правейки някакви детски опити? Цялата тази история за пътешествия във времето е пълна лъжа. Ще кажат: той е взел някаква гадост и е изпаднал в безчувствено състояние, а лекарите са решили, че е умрял.

— Ами да — казах аз с убит глас. Как беше съобразил всичко!

— А после — продължаваше той, — когато ще настоявам, че все пак съм направил това пътешествие и едновременно съм бил и жив, и мъртъв, корифеите на науката ще не предадат на анатема. Ще бъде разобличен всенародно като низък измамник и за една седмица ще стана притча в устата на всички. Ще се вдигне шум в целия свят и точно тогава... тогава аз ще предложа публична демонстрация на опита в присъствието на каквато и да е компетентна комисия. Ще поискам пътешествието във времето да бъде предавано по международната телевизия! Разбира се, обществеността ще настоя този опит да се състои, телевизионните компании също ще посрещнат подобно нещо с одобрение. На тях ще им бъде безразлично какво ще видят зрителите — дали чудото, което ще извърша, или позорния ми край. Главното е да бъде интересно. Няма да има недостиг на зрители. И именно тук аз ще ударя всички по мозъците.

За миг цялата тази феерия ме заслепи. Но веднага вътрешният ми глас ме постави на крака: твърде дълъг път и всичко е твърде сложно. Не е възможно нещо да не се обърка.

Вечерта пристигнаха двама от сътрудниците на моя мъж. И двамата се мъчеха да придадат на лицата си израза на подходяща скръб. Какво пък, ето още двама свидетели, които ще потвърдят, че са видели Ланселот мъртъв. Още двама съучастници в цялата тази бъркотия, която ще доведе събитията до нечувана кулминация.

От 4 часа през нощта ние двамата, облечени в шуби, стояхме в хладилната камера, очаквайки кога ще настъпи нулевото време. Ланселот нещо въртеше с треперещи ръце по своите прибори. Портативната изчислителна машина нито за минута не се изключваше. Не мога да побера в мозъка си как той успяваше да набира цифрите с вкочанелите си пръсти.

Чувствах се съвършено разбита. Студено е. Редом до мен е ковчегът с мъртвото тяло и пълната неизвестност занаяпред.

Измина цяла вечност, а ние все още седяхме и чакахме. Накрая Ланселот произнесе:

— Ето най-после всичко е в ред, ще изчезне точно както аз изчислих. В краен случай ще закъсне с около пет минути — за маса от 70 кг това съвсем не е лоша степен на точност. Все пак моят анализ на хидродинамичните преобразования е великолепен! — Той ми намигна, а след това също така бодро намигна на трупа си.

Забелязах, че ризата му е силно измачкана. Той не беше я снемал през всичките тези три дни — очевидно беше спал с нея — и тя беше така смачкана, както и на втория Ланселот в момента на неговото появяване.

Ланселот сякаш прочете моите мисли. Хващайки погледа ми, той сведе очи върху ризата си.

— Хм, би трябвало да облека престилка. Този, вторият, също беше в нея.

— Може би не си заслужава да я обличаш? — моят глас прозвуча без всякакъв израз.

— Не, трябва. Трябва някаква характерна подробност. Иначе няма да бъде сигурно, че това е един и същ човек. — Той втренчено ме изгледа.

— А ти както и преди смяташ, че ще има засечка.

С труд изстисках от себе си:

— Не зная.

— Може би си мислиш, че ще изчезне не трупът, а аз?

Мълчах и гласът му премина в крясък:

— Ти какво, не виждаш ли, че щастието ми се усмихва?! Не виждаш ли, че всичко става като по ноти! Още малко и аз ще стана най-великият от всички хора на земята!... По-добре възвари ми вода за кафе — каза той, като неочаквано се успокои. — Скоро моят покойник ще се изпари, а аз ще възкръсна. Това събитие трябва да се отпразнува.

Той побутна към мене кутията с нес кафе — след тридневно очакване и то беше подходящо.

Започнах да се занимавам с котлона; втвърдените ми пръсти не ми се подчиняваха. Той ме отблъсна и сам постави върху плочата колбата с вода.

— Ще почакаме още малко — промърмори той, премествайки ключа на „макс“. Хвърли поглед върху часовника, след това се взря в приборите. — Май че няма да успее да кипне. Сега той ще изчезне. Ела тук.

Той застана редом с ковчега. Аз се бавех.

— Ела! — заповяда той.

Приближих се.

С неописуемо наслаждение той гледаше в ковчега самия себе си. И двамата не откъсвахме очи от трупа.

Чу се познатият звук и Ланселот извика:

— Точно на минутата!

За миг само мъртвото тяло изчезна. В ковчега лежеше празен костюм. Дрехите на двойника, естествено, не бяха онези, с които той се появи. Затова те останаха. Панталоните, сакото, под сакото ризата и новата връзка. Обувките се обърнаха и от тях стърчаха чорапите. А самият човек го нямаше.

Дочух кипене. Това беше водата.

— Кафето — каза Ланселот. — По-бързо кафето! След това ще извикаме полицията и вестникарите.

Приготвих кафе на него и на себе си. Гребнах за него от захарницата, задължителната чаена лъжичка — пълна, но без връх, — ни повече, ни по-малко. Това беше желязно правило — дори сега, когато нямаше никакъв смисъл от това, навикът беше по-силен от всичко.

Самата аз пия кафето без захар. Такъв е моят навик. Отпих една глътка. Радостна топлина се разля по цялото ми тяло.

Ланселот взе в ръцете си чашката.

— И ето — тихо каза той, — в края на краищата аз дочаках. — И поднесе към устните си чашката с някаква скръбна тържественост.

Това бяха последните му думи.

Когато всичко завърши, бях обхваната от някакво безумие. Свалих му дрехите и вместо тях му намъкнах онова, което лежеше в ковчега. Как успях да го вдигна от пода и да го сложа в ковчега и досега не мога да разбера. Ръцете му кръстосах на гърдите, както това беше при изчезналия.

След това дълго и старателно измих всички следи от кафето и внимателно изплакнах захарницата. Мих нея и чашката дотогава, докато в тях не би могъл да остане и намек за цианкалия, който бях сипала вместо захарта.

Работната му риза и всичко останало отнесох в кутията за боклук. Преди бях изхвърлила тук точно същите дрехи на двойника, но сега, естествено, там ги нямаше.

Надвечер, когато трупът на моя мъж изстина напълно, извиках агентите от погребалното бюро. Разбира се, те не се изненадаха. А и на какво имаше да се удивляват? Мъртвецът беше си останал такъв, какъвто си беше. Абсолютно същият, този дори с цианкалий в стомаха, както това се предполагаше.

Те заковаха ковчега и го отнесоха. А след това Ланселот беше закопан.

Всъщност, точно казано, в момента, в който го отрових, Ланселот вече беше официално мъртъв. Така че не съм сигурна дали това може да се смята за убийство. Естествено, не се готвя да се консултирам по този повод с юрист.

Сега вече придобих желанието покой. Доволна съм от живота. Пари имам достатъчно. Ходя на театър. Каня приятели.

Съвестта ми не ме мъчи.

Убедена съм, че Ланселот никога не би успял да постигне признание. Някога придвижването във времето ще бъде открито наново, но паметта за Ланселот Стъбинз завинаги ще изчезне в мрака на забвението. Та нали му казвах, че всички негови проекти са обречени на провал. И той няма да дочака славата. Ако аз не бях свършила с него, нещо обезателно щеше да стане не както трябва и тогава той би ме убил.

Не, аз никак не се разкайвам.

Честно казано, аз му простих всичко. Всичко освен това, че ме заплю. Но каква ирония на съдбата! Преди да умре, той получи от нея дар, какъвто рядко се пада на хората, и беше щастлив.

Въпреки че той ми викаше тогава, преди да ме заплюе, Ланселот успя да прочете собствения си некролог.

Публикувано в сп. „Наука и техника“, бр.16-18/1973 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.